

CYLCH GORCHWYL A DULL GWEITHREDU

PANEL SGRIWTINI ADNODDAU

RHAN 1 - CEFNDIR A CHYD-DESTUN

Sgriwtini Ariannol

Yn yr hinsawdd economaidd sydd ohoni mae angen sicrwydd ar Aelodau fod y Cyngor yn mynd i wneud y defnydd gorau o adnoddau sy'n prinhau, yn enwedig adnoddau ariannol:

*"... Mae craffu effeithiol yn bwysicach fyth wrth i wasanaethau cyhoeddus ymateb i her y sefyllfa ariannol fyd-eang tra'n parhau i geisio gwella gwasanaethau. Gall craffu effeithiol wella sail y dystiolaeth ar gyfer penderfyniadau ar ddyrannu adnoddau yn ogystal â sicrhau bod penderfyniadau yn dryloyw ac yn cael eu gwneud yn unol ag anghenion y gymuned leol..."*¹

"Sut allwn ni ychwanegu gwerth?" yw'r cwestiwn allweddol i'w ofyn mewn perthynas â sgriwtini ariannol a "sut allwn ni ddangos fod gwerth yn cael ei ychwanegu ym mhob cam o'r broses ariannol?" Yn y cyd-destun hwn, dylid ystyried y materion canlynol:

- Y broses o osod y gyllideb ynddo'i hun
- Penderfynu ar flaenoriaethau ymysg galwadau sy'n cystadlu
- Defnydd effeithiol o gyllid
- Sut mae monitro a rheolaeth ariannol yn digwydd.

Mae sgriwtini ariannol yn llawer iawn mwy nag ychwanegu gwerth at benderfyniadau'r Pwyllgor Gwaith yn unig. Mae'n ymwneud â sicrhau fod proses sgriwtini briodol yn rhan o'r gwaith o gynllunio, gweithredu a dilyn i fyny penderfyniadau allweddol sy'n cael effaith ar drethdalwyr a chymunedau lleol. O'r herwydd, gall Sgriwtini effeithiol:

- Herio'n effeithiol
- Dal y rheiny sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif; a
- Cynorthwyo'r Pwyllgor Gwaith i ddatblygu cyllideb gadarn ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

Ychwanegu Gwerth²

Mae sawl ffurf ar sgriwtini ariannol, ond mae pedwar maes sylfaenol lle gall trosolwg effeithiol gan aelodau heblaw aelodau'r Pwyllgor Gwaith ychwanegu gwerth:

1. **Adolygu sut y caiff adnoddau eu dyrannu** - monitro sut y cânt eu defnyddio ac archwilio eu heffaith. Mae hyn yn ymwneud â dilyn drwedd o ddatblygu a chynllunio cyllideb hyd at ei gwireddu, a chadw llygaid ar y gyllideb honno yn ystod y flwyddyn. Mae'n cysylltu â'r ffordd y mae sgriwtini yn dewis a blaenoriaethu ei waith
2. **Adolygu'r modd y mae cynllunio ariannol a chynllunio gwasanaethau'n cyd-blethu** - i ba raddau mae cynllunio corfforaethol a chynllunio gwasanaethau yn cyd-blethu â rheolaeth a pherfformiad ariannol. Mae angen i sgriwtini 'brif ffrydio' dealltwriaeth o faterion ariannol a chyflawni sgriwtini sydd yn strategol, yn hytrach na sgriwtini fesul llinell.
3. **Profi ac amlygu p'un a yw'r Cyngor yn defnyddio ei adnoddau yn effeithiol** - profi ac amlygu p'un a yw'r Cyngor yn defnyddio ei adnoddau yn effeithiol er mwyn cyflawni ei

¹ Craffu Da? Cwestiwn Da! Astudiaeth wella Archwilydd Cyffredinol Cymru: Craffu mewn Llywodraeth Leol, Mai 2014. Hefyd, Raising the stakes - financial scrutiny in challenging times. A guide for Welsh local authorities (Canolfan Craffu Cyhoeddus, Mehefin, 2014)

² Financial Scrutiny Practice Guide (Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifeg a'r Ganolfan Llywodraethu a Chraffu Mehefin 2020)

flaenoriaethau a dangos p'un a yw'n sicrhau gwerth am arian, cydraddoldeb a gwerth cymdeithasol.

4. **Herio, trwy graffu, rheolaeth y Pwyllgor Gwaith o gyllid y Cyngor a darparu safbwynt gwahanol ar heriau** - Mae gan sgrwtini rôl a ddiffiniwyd yn eglur ac mae'n cyfrannu rhywbeth unigryw o ran sut mae'n cyflawni ei waith.

Craffu ar Adnoddau

Mae adnoddau'r Awdurdod Lleol yn cyfeirio at yr arian, y staff a'r isadeiledd a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau. Maent yn cynnwys:

- **Ffynonellau ariannu** - yn bennaf o'r Dreth Gyngor, trethi busnes a grantiau gan lywodraeth ganolog. Daw incwm ychwanegol o ffioedd a thaliadau lleol
- **Gwasanaethau allweddol** - gofal cymdeithasol, addysg, tai, cynnal a chadw ffyrdd, rheoli gwastraff, cynllunio, trwyddedu, canolfannau hamdden a gwasanaethau eraill
- **Adnoddau a chyfleusterau** – mae gan yr awdurdod bortffolio o asedau a chyfleusterau.

Mae'r diffiniad ehangach hwn yn darparu cyfle i'r Panel Sgrwtini archwilio materion yn gysylltiedig ag adnoddau sydd tu hwnt i gyllid yr Awdurdod Lleol.

Ein Trefniadau Lleol

Mae craffu ar y broses o osod cyllideb flynyddol y Cyngor wedi datblygu ac aeddfedu yn ystod y blynyddoedd diwethaf, gan osod y sylfaen ar gyfer proses well, fwy strategol sy'n seiliedig ar ganlyniadau ac arfer dda. Mewn gwirionedd, mae'r broses honno wedi caniatáu llwybr mwy systematig mewn perthynas â sgrwtini ariannol, ac mae'n elfen hanfodol o reolaeth ariannol a llywodraethiant cadarn.

Mae'r gwaith sgrwtini a gyflawnwyd gan y cyn Banel Sgrwtini Cyllid³ yn ystod y Weinyddiaeth ddiwethaf wedi bod yn ddatblygiad cadarnhaol hefyd o ran ein trefniadau sgrwtini ariannol, trwy:

- Ddatblygu model o ganolbwyntio ar grŵp llai
- Aelodau'n datblygu lefel o arbenigedd
- Annog presenoldeb da a gwaith tîm.

RHAN II - CYFRIFOLDEBAU A CHWMPAS Y PANEL

CYFRIFOLDEBAU:

Bydd y Panel Sgrwtini Adnoddau yn gweithredu gyda'r amcanion allweddol canlynol:

- Datblygu model o weithio ar faterion ariannol gan ganolbwyntio ar grŵp llai er mwyn cynyddu ymwneud Aelodau, datblygu lefel o arbenigedd, annog presenoldeb da a gwaith tîm
- Fforwm i drafod gwybodaeth ynglŷn â risgiau ariannol y Cyngor a'i berfformiad ariannol, fel sail i lywio rhaglen waith y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol
- Rhyddhau lle ar raglen cyfarfodydd y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol er mwyn sicrhau fod materion trawsnewidiol a strategol yn cael eu craffu
- Fforwm i ddatblygu grŵp o Aelodau sydd ag arbenigedd a pherchnogaeth er mwyn arwain trafodaethau ariannol yn y Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol.

³ Sefydlwyd y Panel Sgrwtini Cyllid yn yr Haf 2017 fel is banel o'r Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol

Cwmpas

Pwnc	Rhaglen waith	Amserlen
Cynefino	Cynefino aelodau'r Panel	4 Gorffennaf 2022
Monitro gwariant Refeniw a Chyfalaf yn chwarterol	Craffu ar wariant yn erbyn proffil y gyllideb	Chwarterol
Cyllideb y flwyddyn i ddod	Rhannu gwybodaeth am risgiau ariannol i'r Cyngor er mwyn llywio blaen raglen waith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	Gorffennaf → Medi
	Cyllideb ddrafft - manylion a phroses y setliad ariannol	
	Trosolwg o'r sefyllfa mewn perthynas ag unrhyw arbedion	Hydref → Tachwedd
	Craffu ar risgiau'n gysylltiedig â chynigion y gyllideb	
	Craffu ar y cynigion o ran pa mor gyraeddadwy ydynt	
	Craffu ar lefel y Dreth Gyngor ar gyfer y flwyddyn nesaf	
Cynllun Ariannol Tymor Canolig	Craffu ar yr egwyddorion a'r rhagdybiaethau	Medi
Meysydd Gwasanaeth	Craffu ar bwysau mewn meysydd gwasanaeth unigol	I'w amserlennu o fewn cylch blynyddol y gyllideb
Rheoli Dyledion	Craffu ar berfformiad rheoli dyledion (gan gynnwys cyfraddau casglu incwm)	I'w gadarnhau
Ffioedd a Thaliadau	Craffu ar ffioedd a thaliadau ar gyfer y flwyddyn ariannol i ddod	I'w gadarnhau
Premiwm ar Ail Gartrefi	Craffu ar yr egwyddorion, rhagdybiaethau ac argymhellion	Tachwedd / Rhagfyr (i'w gadarnhau)
Cynllun Busnes y CRT	Craffu ar yr egwyddorion a'r rhagdybiaethau	Ionawr / Chwefror
Balansau a chronfeydd wrth gefn y Cyngor	Cwestiynu a chraffu	Mehefin / Gorffennaf
Gwerth am Arian / Gwerth Cymdeithasol trwy Gaffael		i'w gadarnhau

RHAN III - TREFNIADAU LLYWODRAETHU

1. Llywodraethiant / Aelodaeth y Panel

- Sefydlwyd y panelau sgrwtini er mwyn cyflawni ffrydiau gwaith ar ran y rhiant bwyllgorau sgrwtini ac maent, fel y cyfryw, yn weithgorau nad oes ganddynt rym i wneud penderfyniadau
- Bydd aelodaeth o'r Panel yn amodol ar egwyddorion a rheolau cydbwysedd gwleidyddol⁴.

Bydd aelodaeth graidd y Panel yn cynnwys:

- Aelodau etholedig** - 3 aelod o'r ddau bwyllgor sgrwtini, yn seiliedig ar fformiwla balans gwleidyddol y Cyngor
- Aelod Portffolio ar gyfer Adnoddau** - fel sylwedydd ac ni fydd ganddo bleidlais
- Swyddogion** - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151, Rheolwr Gwasanaethau Cyfrifeg, Rheolwr Sgrwtini

Bydd gwaith y Panel yn gofyn am bresenoldeb Aelodau Etholedig eraill o bryd i'w gilydd (e.e. aelodau'r Pwyllgor Gwaith) a / neu swyddogion o feysydd gwasanaeth eraill.

2. Amlder Cyfarfodydd a Chworwm

- **Amlder Cyfarfodydd** - sefydlwyd y panel fel panel sefydlog er mwyn ystyried yr ystod o faterion ariannol llywodraeth leol a grynhoir yn y tabl uchod. Bydd y panel yn cyfarfod yn rheolaidd felly, yn unol â manylebau ac amserlenni prosesau cyllidebol y Cyngor, fel a ganlyn:
 - Gorffennaf - Monitro cyllideb Chwarter 4 / alldro blynyddol
 - Medi - Monitro cyllideb Chwarter 1
 - Tachwedd - Monitro cyllideb Chwarter 2
 - Rhagfyr - Setliad Drafft Cychwynnol ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd
 - Ionawr - Cynigion Cychwynnol y Gyllideb ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd
 - Chwefror - Cynigion Cyfalaf / Cynigion Refeniw Drafft Terfynol ar gyfer y flwyddyn ariannol newydd / Monitro cyllideb Chwarter 3.
- **Cworwm** - ni fydd hyn yn berthnasol i'r panel.

3. Cofnodi Cyfarfodydd a Threfniadau Adrodd

- Bydd y panel yn cael ei gynnal ar ffurf cyfarfod busnes. Bydd yr Uned Sgrwtini yn casglu a dosbarthu unrhyw bapurau er mwyn paratoi ar gyfer pob cyfarfod a byddant hefyd yn darparu rhestr o bwyntiau gweithredu yn dilyn pob cyfarfod.
- **Trefniadau adrodd** - bydd aelodau'r panel yn adrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor Sgrwtini Corfforaethol. Fel rhan o'r Adroddiad Sgrwtini Blynyddol, bydd y Panel yn cyhoeddi datganiad blynyddol yn crynhoi'r gwerth a ychwanegwyd trwy ei waith craffu.

[11/07/2025, 23/07/2025, 19/08/2025 a 09/09/2025]

⁴ Mae Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 yn nodi'r prif egwyddorion sy'n rheoli balans gwleidyddol mewn awdurdodau lleol